

Ingen riktig sport?

PETRA ANDERSSON

INLEDNING

Sedan jag började rida på ridskola som nioåring, har många människor i min omgivning förklarat för mig *varför* tjejer rider och *varför* tjejer tycker så mycket om hästar. De här förklaringarna har inte sällan kommit opåkallade och de har ofta det gemensamt att de tenderar att vara psykologiserande. Jag tror att min erfarenhet är ganska vanlig. Vänner och bekanta har delgett mig liknande minnen, och när jag hade blivit intervjuad av nätsajten Hippson om just det här fenomenet, svämmade min inkorg över av mail från arga unga ryttare som kände igen sig och ville få utbyta erfarenheter med mig.¹ I den här texten kommer jag att undersöka några vanligen förekommande exempel på olika sätt att förklara tjejers hästintresse. Jag kommer också att visa hur ridsporten som sport i många sammanhang får begränsad uppmärksamhet och bristande respekt. De psykologiserande förklaringarna till tjejers hästintresse och åsikten att ridsport inte är någon riktig sport hänger också samman med en ganska vanlig nedlåtande attityd mot hästtjejer. Men

det finns också ett forskningsområde som sakta börjar växa fram, där bilden av hästtjeerna är en helt annan.

MATERIAL

Den (eller de) ungdomskultur(-er) som utgörs av hästtjejer i stallmiljöer visar sig alltså vara så gott som obeforskade. Något förenklat tycks ungdomsforskningen överlag i ganska liten grad handla om tjejdominerade ungdomskulturer och sammanhang, medan idrottsforskningen snarare handlar om andra sporter än ridsport, vilket medfört att jag inte begränsat mig till vetenskapligt material för den här studien då detta är så sparsamt förekommande. Urvalet för min studie har fått kompletteras med andra typer av texter än vetenskapliga. Det materialet består av texter som har något att säga om detta med hästar och tjejer såsom artiklar ur kulturtidskrifter, krönikor i dagspressen, essäer och liknande. Även inom detta bredare fält, visade det sig att det inte finns mycket skrivet om hästar och tjejer, om hästtjejer, överhuvudtaget. Vår kultur tycks vara märkligt tyst om något som ändå engagerar väldigt många människor – särskilt tjejer och kvinnor.

I texterna har jag letat efter utsagor som på något sätt, implicit eller explicit, besvarar frågan »Varför rider tjejer?». Urvalet gör inga anspråk på att vara systematiskt eller representativt, men jag menar ändå att en studie som denna är av intresse och säger något om ridsportens men framförallt om hästtjejernas plats i vår kultur.

VARFÖR RIDER TJEJER?

Frågan om *varför tjejer rider* ligger implicit i stora delar av texterna i min undersökning. Frågan formuleras ibland explicit, men framförallt besvaras den, också när den inte ens har blivit ställd. Svaren på denna fråga kan ordnas under några olika rubriker:

1. *Tjejer rider därför att det är sexuellt stimulerande att sitta i en sadel.*

Journalisten Moa Matthis säger i ett konferensföredrag att när hon berättar för folk att hon skriver på en bok om hästar och tjejer är det... »en vanlig reaktion – bland män – att skratta och säga att det vet de väl, varför tjejer gillar hästar och ridning.»² Och det framgår av sammanhanget vad det är som avses.

2. *Hästitresset är ett slags förberedelse för hästtjejens heterosexuella kärlek till en man.*

Litteraturskribenten Birgitta Lindstam skriver »Hästitresset måste naturligtvis också ses som en fortsättning på barnets behov av ett eget djur, ett marsvin, en hundvalp, att visa ömhet mot och vårda. Men sedan kommer hästen, *den yngre tonårsflickans svärmeri, innan intresset koncentreras på pojkar.*»³

Det här svaret på frågan *varför rider tjejer* dyker också upp i hästböckerna – böcker med hästtjejer i huvudrollen. Genusvetarstudenten Malin Eriksson skriver i sin uppsats »I *Riv inte, Robot!* kommer läsaren att ana att den andra världen, den värld där Mika först och främst är flickvän, snart kommer att bli viktigare än hästvärlden.»⁴ Mika pratar

med sin mamma om kärlek och om en kille som hon är lite intresserad av och som har visat intresse för henne, och hon kommer fram till att hennes ponny Robot är viktigare än killar. »Mamman svarar: Låt Robot vara det du. Ett tag till.»⁵

Likheten mellan hästintresset och heterosexuell kärlek till pojkar/män framhålls också i en intervju med en svensk tävlingsryttare på internationell toppnivå. Hennes första tid i stallet beskrivs tämligen romantiserande: »Stallet – alla tjejer ställe [rubrik] Sportbladet var på favoritstallet – en fristad för tvåbenta och fyrbenta vänner, fantasier och förbehållslös kärlek. Den lilla tösen från Söderköping var bara sju år när hon hittade sitt livs kärlek. Hon behövde inte ens fråga chans. Drömprinsen stod plötsligt där med sina mörka, oemotståndliga ögon. Hundratusentals andra svenska flickor har inlett livslånga förhållanden på samma plats. Stället? Stallet.»⁶

3. Tjejer rider som ett sätt att symboliskt tygla mäns sexualitet.

I samma text som den citerade ovan, skriver Lindstam vidare »Bettelheim skriver att psykoanalytiska undersökningar »har visat att bakom överdrivet hästintresse kan många olika känslomässiga behov dölja sig, som flickan försöker ge utlopp åt. *Genom att tygla detta starka djur, kan hon få känslan av att hon tyglar mannen eller sin sexuella sinnlighet.*»⁷

4. Tjejer rider därför att det gör det möjligt för dem att odla kvinnliga och moderliga dygder.

Häst- och ryttarutbildaren Caterina Tadlock skriver »Caring for horses requires a lot of responsibility. This respon-

sibility is similar to women's responsibility to care for their children. Women and girls have the natural maternal instinct to want to take care of and raise children, and horses enable them to act on that instinct.»⁸

En möjlig tolkning av de här texterna är att hästintresset är bra för tjejerna. Att hästintresset förbereder tjejerna för deras roll i vuxenlivet, och att det är utvecklande och fördelaktigt för hästtjejerna att de genom hästintresset funnit kanaler för den här typen av känslor och behov. Formuleringar som Tadlocks och Lindstams ovan, skulle kunna tala för en sådan tolkning.

En annan möjlig tolkning är att hästtjejer undflyr andra, mer betydelsefulla, upplevelser och erfarenheter genom sitt hästintresse. Citatet från Aftonbladet om den framstående kvinnliga elitryttarens första tid i stallet, skulle till exempel kunna tolkas så. Betoningen av stallet som en »fristad» och en plats för »fantasier», kan sägas antyda att det handlar om tjejer som genom sitt hästintresse flyr från den verkliga världen. Även Lindstams sätt att referera till Betelheim, skulle kunna tolkas i denna riktning. Argument som rymmer föreställningen att hästtjejen »försöker» ge utlopp åt diverse känslomässiga behov genom ridningen kan anses tala för en tolkning som säger att det hela i själva verket är ett fåfängt försök, där något annat – om än oklart vad – hade varit bättre för tjejen.

Oavsett om vi tolkar citaten ovan som ett problematiserande av hästintresset och vad det står för, eller snarare som att hästintresset är bra för hästtjejerna, präglas de här fyra svaren på frågan *varför rider tjejer* av ett tydligt utifrånperspektiv. Man kan konstatera att samtliga svar förklarar tje-

jen och hennes hästintresse som något som innerst handlar om sexualitet och om att bli en vuxen kvinna enligt heteronormativa mönster. Hästintresset är i båda fallen främst en väg, ett medel, mot mogen, heterofeminin kvinnlighet. Svaren gör hästintresset litet, underordnat andra syften, såsom tjejernas (förgivettagna) framtida roller som maka och mor. Svaren bidrar därmed till att förminska både ridsporten, hästintresset och hästtjejerna.

Man kan naturligtvis hävda att detta är enbart löjeväckande. Om hästintresset företrädesvis är en del av tjejens utveckling av en tämligen stereotyp roll som maka och mor, kan man till exempel fråga sig varför liknande förklaringsmönster inte gällt för alla de män som fram till relativt nyligen har haft huvudansvaret för allt som innefattat hästar – i jordbruket, skogsbruket och kavalleriet et cetera.

Mer allvarligt, är det om alla de här kommentarerna och förklaringarna – attityder som hästtjejen möter i många sociala sammanhang – bidrar till att förminska henne. Det är fullt möjligt att teckna en helt annan bild av hästtjejerna och ridsporten, om man undersöker den på andra sätt (än från ett utifrånperspektiv).

ATTITYDER MOT RIDSPORTEN I MEDIA

Inte sällan möter tjejer kommentarer som »ridning är ingen riktig sport», som här i en insändare skriven av en ung tjej: »Är ridsport en sport? Jag är en tjej som har ridit i många år. Jag får ofta höra att ridning inte är någon sport. De som säger detta är ofta killar men även några äldre personer har sagt till mig att bollsporter och redskapssporter hör till de riktiga sportgrenarna.»⁹

De som säger att ridsport inte är en riktig sport, kan sägas ha visst stöd för detta i massmedia. Förutom att ridsport enligt en undersökning endast ägnas en procent av utrymmet på dagstidningarnas sportsidor,¹⁰ så visas ryttartävlingar i liten omfattning på teve, och inte sällan sänds de vid oönskade tider eller så att de krockar med mycket populära program. För några år sedan visade man till exempel ryttartävlingar på den ena SVT-kanalen på julafton, samtidigt som Kalle Ankas Jul på den andra SVT-kanalen.

Förutom sporadisk uppmärksamhet, förekommer det också att massmedia förmedlar en nedlåtande syn på ridsport som sport (trots att Sverige åtminstone periodvis hävdar sig ganska väl för landets storlek i flera av ridsportens grenar). I en krönika i *GöteborgsPosten* skriver sportjournalisten Mats Härd »Jag gillar idrott som jag begriper. Där jag själv kan avgöra kvaliteten, bedöma om segraren förtjänade publikens jubel och om allt gått rätt till. Så hoppning är ok. [...] Dressyryttarna får sina hästar att göra kontrollerade cirkuskonster och jag förstår inte varför, å andra sidan har jag aldrig gillat cirkus heller. [...] Dressyr är inget för vanliga människor.»¹¹ Svenska Dagbladets Lars Ryding verkar i samma anda då han skriver »Och vad ska vi säga om den cirkus som kallas hästdressyr? Tydligare exempel på mänskligt övermod får man leta efter. Här tvingar människor hästar att strutta sidledes över en sandplan med taktbyte och höga benlyft och gudvetvad för onaturliga rörelser. »Ja men hästen är så glad att samspela med sin ryttare och gör det alldeles frivilligt > kan man få höra. **Då undrar jag:** Varför ser man så sällan vildhästar trippa fram i formation med korslagda hovar över stäppen? Och när de där dressyrhä-

tarna har ledigt och går i hagen, slår de då till med en liten piaff ibland av pur längtan tillbaka till manegen ungefär som en balettdansös kan göra en liten fouetté i busskön? Jag tvivlar.»¹²

Här finner vi inte bara mycket nedlåtande attityder gentemot ridsporten, särskilt dressyren, utan också två skribenter som trots omfattande sportkunskaper uppenbarligen inte kan någonting alls om ridsport, men som inte låter det hindra dem från att skriva om den.

För de hästtjejer som får höra att ridning inte är någon riktig sport, riskerar naturligtvis texter som dessa att bekräfta och förstärka det underläge som detta kan medföra i en kultur där sport överlag har hög status. De killar i skolan som retar hästtjejerna genom att säga att ridning inte är en riktig sport, får stöd på de stora dagstidningarnas sportsidor.

ANDRA BILDER AV RIDSPORTEN

Ridsporten och hanteringen av hästar har (i Sverige) gått från att vara maskulint till feminint genuskodad. Det är tämligen välbelagt att en sådan förändring också brukar innebära en förlust av status. Den danska hälsovetaren Lisbeth Rostgård skriver »I og med at ride- og hestekulturen bliver en pigenkultur, værdisættes den også anderledes. [...] Parallelt til arbejdsmarkedet, hvor den horisontale kønsarbejdsdeling skaber særlige kvindearbejdsområder, som bliver lavtlønsområder, er fænomenet piger og heste blevet farvet af pigernes lavere status. Heste og ridning er udefra set blevet en pigesfære och derfor noget, som drenge ikke interesserer sig for, hvis de er »rigtige« drenge. Legetøjsverdenen bidrager godt til denne indhegning af det pigede

ved at konstupre særligt lyserøde zoner med pigelegetøj i legetøjsforretninger og -kataloger.¹⁵

Att ridsporten är feminint genuskodad kan naturligtvis vara en (del)förklaring till ridsportens låga status, och även en (del)förklaring till det ringa massmediautrymme som ägnas ridsporten, den ringa vetenskapliga uppmärksamheten ridsporten får, och till att det så att säga är »tillåtet» att från utpräglade utifrånperspektiv uttrycka sig nedlåtande om både hästtjejer och ridsporten som sådan, till exempel i massmedia.

Samtidigt finns det en slående kontrast mellan å ena sidan den gullighet som ofta kommer till uttryck i samband med hästar och tjejer, till exempel i de omvårdnadsinriktade bilderna av hästtjejen, i det rosa skimmer som vilar över leksaksbutikens My Little Pony och andra hästleksaker, och hur en stallmiljö faktiskt ter sig å den andra.

Att vistas i ett stall, sköta hästar och rida, är en smutsig, tung och dessutom riskfylld verksamhet. Hästtjejen hantlar flyktdjur som kan väga 5–600 kilo, hon klafsar fram i grova skor genom lera och snömodd med hästen bredvid sig, hon blir smutsig, hon balanserar fyllda skottkärror på höga gödselstackar, hon ramlar av hästen under ritt, slår sig, och sitter upp igen.

Många av de texter som på något sätt svarar på frågan *varför rider tjejer* bortser från de tunga och smutsiga delarna av ridsporten. Det finns emellertid en del texter, företrädesvis från den akademiska världen, där sådant ges en tydligare plats och helt andra bilder av hästtjejerna än de som presenterats ovan framtonar. Dessa arbeten har kommit i en ganska gles och ojämn ström under så pass lång

tid som de senaste tjugo åren. Först på senare tid har det börjat komma arbeten som är större än studentuppsatser. Andan i dessa arbeten kan enkelt sammanfattas i hur etikern Nina Nikku lät sig citeras på svd.se »Det pratas mycket om gullandet med hästarna och omvårdandet, men när en tjej på 40 kilo hanterar en häst på 600 kilo då handlar det om girlpower.»¹⁴

Historikern Susanna Hedenborg har studerat bilden av arbetet i hästböcker, och skriver: »Trots att arbetet med hästar beskrivs som fostrande och till en ökande grad kvinnligt och kopplat till barn, så finns det tunga kroppsarbetet kvar i skildringarna. Det är paradoxalt eftersom arbete som kräver kroppsstyrka och betraktas som farligt ofta brukar genuskodas som manligt.»¹⁵

En förståelse av hästtjejen, med tanke på hästsporten som tung, smutsig och riskfylld, skulle kunna vara att se henne som en könsöverskridare. Rollen som hästtjej verkar tillåta sin utövare att vidga gränsen för vad den kvinnliga könsrollen annars innebär. Ungdomsforskarna Ella Koren och Bente Træen skriver »... stallet rommer aktiviteter som forutsetter handlekraft, fysisk og mentalt. Jentene er der frivillig, de måker møk og fører hester, et arbeid som er tungt og tidkrevende. [...] På denne rene jentearenaen blir ingen mistenkliggjort for å gå ut over feminine konvensjoner, selv om de lukter, kler sig og arbeider som en kar. Hesteinteressen ger muligheter till utvidelse av forståelseinnholdet av det å være kvinne.»¹⁶

Redan 1989 skrev Carin Andersson en uppsats där en av informanterna uttryckte sig så här: »Ja, du kan tänka dej själv när man börjar när man är tio, elva år, och så är det

nån som ber dej att bära en höbal och det vill du ju så gärna göra för du vill ju göra den här människan... du vill ju va till hjälp. Och du sliter med den där och det är tungt. Och sen blir det att har du en gång börjat släpa på en höbal då vet du ju vad som ska göras, och sen släpar du på den nästa dag och sen går det jättelätt [...] det är nånting som smyger sig på en, det är ju ingen styrka som man går runt och briljerar med, utan det är en råstyrka som av idogt tränande har under tiden gett dej den. Ja, det är typiskt stalltjejer [...] jag tror att man mår bättre när man är stark... det ger en känsla av välbehag att veta att det här kan jag fixa själv istället för att be om hjälp så fort man ska ha nånting gjort.»¹⁷

Förutom tungt arbete innebär ridningen också risker. Andrea Hoffmann skriver i sin uppsats: »Att det kan hända något oväntat på hästryggen har alla mina informanter erfarenhet av. Skador av olika slag är en del av hästtjejernas vardag; det är en del av sporten som man måste leva med om man ska fortsätta. [...] Sara [en informant] säger att det inte är värt att sluta på grund av detta, det är till och med så det ska vara; en del av utmaningen.»¹⁸ och »Att rida kan ses som ett uttryck för önskan eller sökandet efter det som Ziehe kallar för intensifierade situationer. Sara uttrycker känslor som rädsla, men vill understryka att detta är en del av hästsporten, »det ska vara så». Detta kan vara ett sätt för henne att uppnå känslomässiga rus.»¹⁹

Ännu en aspekt av hästintresset som inte handlar om någon feminint genuskodad egenskap är att ridningen kan handla om den tillfredsställelse det ger att kunna bestämma över ett stort djur. Hoffmanns informant säger »Jag har en teori om det är för att små tjejer vill klara av någonting [som

de rider] för att små killar hävdar sig genom att sparka på folk, och små tjejer får inte riktigt, i klassen till exempel får inte små tjejer hävda sig lika mycket så därför får dom rida i stället, alltså, inte riktigt få ut sin aggression på hästen men dom får styra ett bautastort djur och det ger en viss maktkänsla faktiskt som killar kanske får genom att slå eller någonting då, jag vet inte, eller sparka på en fotboll, vad vet jag.»²⁰ En bloggare uttrycker ungefär detsamma genom att skriva »Vi var små som hästskitar, men gick ändå i stora stallet, alltså vi skötte om red på stora hästar inte ponnies. Vad det handlade om egentligen? Jo det du, det handlade om hur man går från liten hästskit till den som bestämmer... DET är vad stallet handlar om...»²¹

Kontrasten mellan dessa bilder av hästtjejer och de tidigare är påfallande. Utifrånperspektivet har bytts till ett inifrånperspektiv, de förminskande bilderna byts mot bilder av styrka, mod och makt att bestämma över flera hundra kilo hästkropp.

Vi har alltså två bilder av ridsporten. Den ena är en bild av ridsporten som en väg till heteronormativ feminitet, den andra är en bild av ridsporten som en arena för gränsöverskridande eller utvidgade kvinnliga könsroller. Kanske behöver detta inte innebära en konflikt? Kanske kan det ligga något i båda föreställningarna, samtidigt? Om vi bortser från den mest rosadränkta gulligheten och de mest könsessentialistiska och/eller normativa idéerna om kvinnlighet, så kvarstår ändå att hästarna inte bara ska fås att lyda med piskens hjälp och att stallsysslor inte enbart består i att balansera smutsiga skottkärror på gödselstaccor. Umgänget med hästarna handlar naturligtvis mycket om

kärlek och omsorgsansvar, också. Umgänget mellan tjejerna i stallarna sker på en arena som i mycket hög grad definieras av tjejerna själva. Ridsportförbundet erbjuder dessutom ledarskapsutbildningar till ungdomarna, och inom ridsportens klubbar utgörs ungdomssektionerna av ungdomarna själva, till skillnad från flertalet övriga specialförbund inom Riksidrottsförbundet där de vuxna sitter även i ungdomssektionen och där fattar beslut som gäller ungdomarnas verksamheter. (Det finns också arbetsgivare som gärna rekryterar just hästtjejer, därför att hästtjejerna både har föreningsvana och är vana vid att hugga i och jobba tills arbetet är klart.) Jag tror därför att just stallet utgör en arena där tjejer kan prova och utveckla ett brett spektra av egenskaper, inte bara de mest feminint genuskodade, men inte heller enbart egenskaper av könsöverskridande art. Jag tror också att stallet just därför skulle kunna vara en särskilt lämplig miljö för genuspedagogiskt arbete.²²

HETERONORMATIVA FÖRVÄNTNINGAR, MAKT OCH VANMAKT

Jag tror att de här motstridiga bilderna av tjejer och ridsport är ett område som kan analyseras i termer av makt.

Jag vill först illustrera det genom ett personligt exempel: I våras blev jag tillfrågad om att sitta med en paneldebatt om idrott och genus i samband med hbt-festivalen i Göteborg. Min första tanke var att jag inte kunde vara aktuell för ett sådant uppdrag, eftersom jag *bara rider*, och ridning är ju *ingen riktig sport*.²⁵ Så välinternaliserad är föreställningen om ridning som något annat, mindre, än en riktig sport i mig. Trots att jag ägnat dagar och veckor åt att tänka, läsa

och skriva om just det och åt att tänka ut strategier (uppenbarligen misslyckade) för att själv inte falla offer för den här föreställningen.

Den attityd som säger att ridsport inte är en riktig sport och att hästintresset främst handlar om sexualitet och förberedelse för den förmodade framtida rollen som heterosexuell kvinna, har ett slags makt över hästtjejerna. Och det i en kultur som för övrigt tillskriver sport stor vikt och hög status. Den attityden riskerar att förminska hästtjejerna, att stäcka deras självförtroende, och däri finns det ett slags maktasymmetri, och en vanmakt. Det verkar inte uteslutet att hästtjejerna försätts i den vanmakten på grund av en dominant attityd mot ridsport som är grundad på okunskap. Om det är så, borde vanmakten vara möjlig att bryta.

I rollen som könsöverskridande hästtjej finns en sorts vanmakt, verksamheten och identiteten är hotad av tidens gång. Hästtjejen växer upp och väldigt många av dem lämnar stallet i samband med tonårstiden. Betyder det att det stämmer att hästintresset inte är annat än en väg till en mer mogen och omvårdnadsinriktad femininitet?

Andersson skriver »Det verkar nästan som om pojkarna utgör ett hot mot dessa unga flickors gemenskap. De vet att när flickorna börjar umgås med pojkar så får de allt mindre tid för flickkompisarna i stallet, det blir ett tecken på att flickan ifråga är på väg ut ur gemenskapen.»²⁴ Och Ulrika Milles skriver »Men det största hotet en hästflicka upplever kommer från henne själv. Från första dagen då man kliver in i ett stall, i ungefär sjuårsåldern, vet man att man en dag kommer att överge den kärlek till hästarna som nu och många år framåt är den största i ens liv. Det berättar vux-

envärlden och hästböckerna subtilt, hånfullt eller brutalt redan från början. Man kommer att bli intresserad av killar, skaffa pojkvän istället för sköthäst, uttrycket det ›motsatta könet‹ fångar hur hotet formuleras. [...] Det presenteras ofta av äldre personer med en blandning av medlidande och triumf: ni kommer att vilja det själva, killarna och det andra livet kommer att ta all er tid.»²⁵

Eriksson visar att till och med hästböckernas huvudpersoner ofta lämnar stallet när pojkar och romantik kommer in i bilden. Hon skriver »*I Riv inte, Robot!* anar dessutom läsaren att den andra världen, där Mika i första hand är flickvän så småningom kommer att bli viktigare än hästvärlden. Det könsöverskridande och hästtjejens ställning av att ha makt dämpas alltså i och med att den heterosexuella kärleken fått en plats i böckerna.»²⁶

Frågan om makt är minst lika påträngande när det gäller hästtjejernas väg ut ur stallet, som när det gällde den tid de faktiskt vistas där. Betyder det faktum att så många hästtjejer slutar rida innan de når vuxen ålder att de där svaren på frågan om tjejs hästintresse som jag inledningsvis visade, ändå är riktiga? Milles skriver »Tonårsflickans exodus ur hästvärlden tas ofta som intäkt för bilden av hästintresset som skyddad verkstad och övergångsperiod i väntan på fullt utvecklad förmåga till lidelse, ett flickornas träningsläger för modersinstinkter och ömhetstörst. Varje hästflicka vet att detta är fel, en i raden av patriarkatets våta drömma om kvinnors naturgivna lust och längtan till ett litet liv i självutplåningens tecken där man, barn och hård är livets slutmål.»²⁷

vis vara många. Ridning är dyrt och det tidiga vuxenlivet präglas ofta av knappa ekonomiska villkor, och dessutom ofta av en bristande kapacitet till långsiktig planering – vilket ridsport och hästhållning i stort sett kräver. Det är heller inte unikt för ridsporten att man tappar ungdomarna då de når en viss ålder, det gäller för många fritidsintressen och idrottsgrenar. Att de krav som kvinnorollen ställer på tjejer som börjar bli vuxna är svåra att kombinera med den tid, det engagemang och de ekonomiska resurser som ridsporten kräver av sin utövare, står väl klart.

Men unga vuxna kvinnor blir snart något äldre vuxna kvinnor, och ganska många återvänder senare till stallet och hästarna igen. Ibland med sina egna barn i sällskap, ibland på egen hand. Milles skriver: »Det finns fler kvinnliga kentaureer än man kan tro. De allra flesta börjar dölja sin hästkropp under tonåren: skitiga naglar målas över, valkar i händerna filas ner och den milda doften av gödsel och hårrem dränks i billiga deodoranter. En till tonårsbrud förklädd hästgudinna gör sig redo att möta världen utan att längre låtsas om sin styrka och grace. Någonstans därinne lever kentauren dock kvar, okväst, och många flickor återvänder till stallet som vuxna.»²⁸

Kanske visar ändå de många citaten i den här textens senare del att hästtjejerna (de vuxna versionerna av dem) har tagit upp kampen om makten, kampen om tolkningsföretret? Jag tror att vi här ser ett forskningsfält växa fram. Men det finns mycket kvar att göra och många utmaningar återstår både att formulera och att anta.